अध्याय 10: दशमः कः?

विषय-सूची

7 प्रश्नावली · 27 प्रश्न

प्रश्नावली 1	कोष्ठकात् समीचीनम् उत्तरं चित्वा लिखन्तु । (कोष्ठक से सही उत्तर चुनकर लिखिए।)	5 प्रश्न
प्रश्नावली 2	पाठस्य आधारेण एकवाक्येन प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । (पाठ के आधार पर प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए।)	5 प्रश्न
प्रश्नावली 3	पट्टिकातः उचितं विशेषणपदं योजयित्वा वाक्यानि रचयन्तु। (पट्टिका से उचित विशेषण पद को जोड़कर वाक्य बनाइए।)	1 प्रश्न
प्रश्नावली 4	पट्टिकां दृष्ट्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । (पट्टिका को देखकर प्रश्नों के उत्तर लिखिए।) — सप्ताहस्य दिवसाः	5 प्रश्न
प्रश्नावली 5	वाटिकां दृष्ट्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । — मासाः	5 प्रश्न
प्रश्नावली 6	मञ्जूषां पश्यन्तु, उत्तरं लिखन्तु – आङ्ग्लमासाः (मंजूषा देखिए और उत्तर लिखिए।)	5 प्रश्न
प्रश्नावली 7	अधोलिखिते गद्यांशे अङ्कानां स्थाने संख्यावाचकशब्दान् लिखन्तु । (निम्नलिखित गद्यांश में अंकों के स्थान पर संख्यावाचक शब्द लिखिए।)	1 प्रश्न

प्रश्नावली 1 — कोष्ठकात् समीचीनम् उत्तरं चित्वा लिखन्तु । (कोष्ठक से सही उत्तर चुनकर लिखिए।)

प्रश्न 1

(क) कति बालकाः स्नातुं गताः ? (पञ्च, द्वादश, दश)

हल

पाठे उक्तम् — दश बालकाः स्नातुं गताः।

उत्तर: दश

प्रश्न 2

(ख) कतमः बालकः नद्यां मग्नः इति निश्चयम् अकुर्वन् ? (प्रथमः, दशमः, पञ्चमः)

हल

गणनायां नव एव प्राप्ताः, अतः ते निश्चयम् अकुर्वन् यत् दशमः नद्यां मग्नः।

उत्तर: दशमः

प्रश्न 3

(ग) दशमः कः आसीत्? (नायकः, पथिकः, नदी)

हल

पथिकः नायकम् आदिशत् — 'दशमः त्वम् असि', अतः दशमः नायकः एव आसीत्।

उत्तर: नायकः

प्रश्न 4

(घ) कः सम्यक् रूपेण बालकान् गणितवान्? (नायकः, पथिकः, बालकः)

हल

पथिकः तान् अगणयत् — तत्र दश बालकाः आसन्, अतः सः सम्यक् रूपेण अगणयत्।

उत्तर: पथिकः

प्रश्न 5

(ङ) बालकाः कां तीर्त्वा पारं गताः ? (पुष्करिणीम्, समुद्रम्, नदीम्)

हल

बालकाः नदीम् तीर्त्वा पारं गताः।

उत्तर: नदीम्

प्रश्नावली 2 — पाठस्य आधारेण एकवाक्येन प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । (पाठ के आधार पर प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए।)

प्रश्न 1

(क) दश बालकाः किमर्थं नदीम् अगच्छन्?

उत्तर: दश बालकाः स्नानाय नदीम् अगच्छन्।

प्रश्न 2

(ख) नायकः किम् अपृच्छत्?

उत्तर: नायक: अपृच्छत् – अयि बालकाः ! युष्माकं दुःखस्य कारणं किम्?

प्रश्न 3

(ग) बालकाः स्नानाय कुत्र अगच्छन् ?

उत्तर: बालकाः स्नानाय नदीम् अगच्छन्।

प्रश्न 4

(घ) बालकाः किं निश्चयम् अकुर्वन् ?

उत्तर: बालकाः निश्चयम् अकुर्वन् यत् दशमः नद्यां मग्नः।

प्रश्न 5

(ङ) बालकाः कथं गृहम् अगच्छन्?

उत्तर: बालकाः मिलित्वा आनन्देन गृहम् अगच्छन्।

प्रश्नावली 3 — पट्टिकातः उचितं विशेषणपदं योजयित्वा वाक्यानि रचयन्तु। (पट्टिका से उचित विशेषण पद को जोड़कर वाक्य बनाइए।)

प्रश्न 1

पट्टिकातः उचितं विशेषणपदं योजयित्वा वाक्यानि रचयन्तु (क–ङ)।

उत्तर: (क) द्वितीया (ख) चतुर्थी (ग) प्रथमा (घ) पञ्चमी (ङ) तृतीया

प्रश्नावली 4 — पट्टिकां दृष्ट्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । (पट्टिका को देखकर प्रश्नों के उत्तर लिखिए।) — सप्ताहस्य दिवसाः

प्रश्न 1

(क) सप्ताहस्य प्रथमः दिवसः कः ?

उत्तर: रविवासरः

प्रश्न 2

(ख) सप्ताहस्य कतमः दिवसः रविवासरः अस्ति ?

उत्तर: प्रथमः

प्रश्न 3

(ग) सप्ताहस्य षष्ठः दिवसः कः ?

उत्तर: शुक्रवासरः

प्रश्न 4

(घ) सप्ताहस्य कतमः दिवसः शनिवासरः अस्ति ?

उत्तर: सप्तमः

प्रश्न 5

(ङ) सप्ताहस्य अन्तिमः दिवसः कः अस्ति ?

उत्तर: शनिवासरः

प्रश्नावली 5 — वाटिकां दृष्ट्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु । — मासाः

प्रश्न 1

(क) मासेषु पञ्चमः मासः कः ?

उत्तर: श्रावणः

प्रश्न 2

(ख) मार्गशीर्षः कतमः मासः अस्ति ?

उत्तर: नवमः

प्रश्न 3

(ग) मासेषु दशमः मासः कः ?

उत्तर: पौषः

प्रश्न 4

(घ) कार्त्तिकः कतमः मासः अस्ति ?

उत्तर: अष्टमः

प्रश्न 5

(ङ) मासेषु अन्तिमः मासः कः ?

उत्तर: फाल्गुनः

प्रश्नावली 6 — मञ्जूषां पश्यन्तु, उत्तरं लिखन्तु – आङ्ग्लमासाः (मंजूषा देखिए और उत्तर लिखिए।)

प्रश्न 1

(क) आङ्ग्लमासेषु दशमः मासः .....

उत्तर: अक्तूबरमासः

प्रश्न 2

(ख) फरवरीमासः ..... मासः अस्ति ।

उत्तर: द्वितीयः

प्रश्न 3

(ग) आङ्ग्लमासेषु अष्टमः मासः .....

उत्तर: अगस्तमासः

प्रश्न 4

(घ) सितम्बरमास: ..... मासः अस्ति ।

उत्तर: नवमः

प्रश्न 5

(ङ) आङ्ग्लमासेषु अन्तिमः मासः .....।

उत्तर: दिसम्बरमास:

प्रश्नावली 7 — अधोलिखिते गद्यांशे अङ्कानां स्थाने संख्यावाचकशब्दान् लिखन्तु। (निम्नलिखित गद्यांश में अंकों के स्थान पर संख्यावाचक शब्द लिखिए।)

प्रश्न 1

अधोलिखिते गद्यांशे अङ्कानां स्थाने संख्यावाचकशब्दान् लिखन्तु। यथा- (१) पाठशाला – एका पाठशाला।

हल

एका पाठशाला अस्ति। तत्र त्रयः अध्यापकाः सन्ति।
साहित्यकक्षायां विंशतिः छात्राः सन्ति। एकस्मिन् दिने एकः निरीक्षकः आगतवान्।
तस्मिन् दिने साहित्यकक्षायां पञ्चदश छात्राः उपस्थिताः। पञ्च अनुपस्थिताः।
निरीक्षकः दश शब्दान् लेखितुम् उक्तवान्। द्वौ छात्रौ सप्त शब्दान् सम्यक् लिखितवन्तौ।
एकः छात्रः सर्वान् अपि दश शब्दान् सम्यक् लिखितवान्। अवशिष्टाः द्वादश छात्राः नव शब्दान् सम्यक् लिखितवन्तः।

उत्तर: एका, त्रयः, विंशतिः, एकः, पञ्चदश, पञ्च, दश, द्वौ, सप्त, एकः, दश, द्वादश, नव